

הפליטים
מדארפור רוצים
מקלט לחייהם
• מדינת ישראל
רוצה לשמור
על ריבונותה •
את הפתרונות
להתמודדות
עם "האסון
ההומניטארי
החמור בעולם"
מנסה לספק
מערכת המשפט
• מאבק שאין בו
מנצחים

הישרדות המודל הסודני

למה שכינה הקונגרס האמריקאי בשנת 2004 "רצח עם" - המצב הזה, הרצח הזה, ממשיך לגבות קרבנות בחבל דארפור גם בימים אלו ממש.

בתמיכת ממשלת סודן, ארגון הג'ינג'אויד הערבי חודר תדיר לכפרים המקומיים ומבצע שמוות ביושביהם. רצח המוני, אונס קבוצתי, עקירת משפחות מבתיהם, ביזה, עינויים, חטיפות, שריפת רכוש, עבדות מינית והרעבה נעשים ללא כל התנגדות או ענישה מצד הרשויות. המיליציות הערביות חדורות שנאה כלפי השבטים האפריקאיים, מתעללות ורוצחות בהם ללא רחם ואף רודפות אותם במנוסתם עד לצ'אד הסמוכה. המעטים שמצליחים להימלט, נתקלים לרוב ביחס מחפיר מצד המדינות השכנות שחלקן אינן מהססות להשיבם אל התופת. לפי ההערכות, החל משנת 2003 הורעבו או נרצחו כ-450 אלף איש בחבל דארפור שבמערב סודן ולמעלה משני מיליון בני אדם נעקרו מבתיהם. בשנת 2006 נעשה ניסיון לחתום על הסכם שלום בין חלק מארגוני המורדים לבין הממשלה. לרוע המזל, ניסיון זה - לא רק שלא תרם להפסקת הסכסוך אלא הוביל לתוצאה הפוכה כיוון שעתה הצטרפו למאבק גם המתנגדים לחתימת ההסכם.

עם חשיפת הזוועות, כינה האו"ם את הטבח בסודן "האסון ההומניטארי החמור בעולם". אך גם כיום, כוחות שלום בין-לאומיים שמנסים לחדור לאזור, נחסמים בגלל התנגדות ממשלת סודן. לכוח המצומצם של "ארגון האחדות האפריקאי" שהוצב בדארפור חסרים המשאבים והסמכות על מנת לעצור את ההרג והעינויים. שואה בת זמננו והעולם שותק.

האמצעי - להיות מוגדר כפליט

פליט הוא אדם שנמלט מביתו או מארצו בעקבות מלחמה או בעקבות רדיפות על רקע גזע, דת, לאום והשתייכות חברתית או פוליטית. הגדרה זו עוגנה באמנה לעניין פליטים של האו"ם משנת 1951, שישראל הייתה בין הראשונות לחתום עליה. אמנת הפליטים התייחסה במקור לפליטים ממלחמת העולם השנייה, אולם הוארכה בשנת 1967 באופן בלתי מוגבל והיום היא חלה על כל פליט באשר הוא פליט.

"אמנת הפליטים אינה מטילה חובה על המדינות לקלוט פליטים", מדגיש פרופ' יובל שני (95), מומחה למשפט הבין-לאומי ולזכויות אדם ומרצה בפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית, "היא גם אינה מחייבת לאזרח פליטים או לאכסן בשטחה פליטים. מה שהיא מחייבת הוא להכיר באנשים מסוימים כפליטים". מרגע הכרת המדינה בבאים לשטחה כפליטים, אסור לה להפלותם לעומת אזרחי מדינה זרה אחרת והיא מחויבת להעניק זכויות ושירותים בסיסיים כמו מתן אפשרות לעבוד, חינוך לילדיהם ונגישות לשירותי רווחה. "העיקרון החשוב ביותר", מוסיף פרופ' שני, "הוא שלעולם אסור לגרש אותם למדינה שממנה הם נמלטו". עיקרון זה, המצוי בסעיף

מאות בני אדם מותשים ומיוסרים, חוסים באוהלים רעועים בכלא ביטחוני בישראל. גברים, נשים, ילדים ותינוקות, נושאים את צלקות האכזריות שחוו באזור מוצאם ומנסים להבין את האטימות שגילו בארץ המובטחת. חלקם טרם זכו למעמד של פליטים, רובם חיים בתנאי מאסר על לא עוול בכפם. עדויותיהם מספרות על עשרות שעות של הליכה מייגעת שגבה מהם החיפוש אחר מקלט, עד שעברו בחשאי את הגבול המצרי, ועל חוסר האונים שבהותרת משפחותיהם, כפריהם ומתיהם מאחור.

חבולים, בתום ימים רבים של בריחה, הגיעו אל נקודת האל-חזור. בגבולה של מדינת ישראל הם איבדו את יכולתם לחזור למצרים העוינת והשיבה לחבל דארפור שבסודן היא לא פחות מגזר דין מוות. בישראל הם הושלכו לבתי כלא עם הגיעם. שם, בתנאי מחיה קשים, מצאו מקלט זמני לנפשם והם תרים אחר דרך לשיקום חייהם. שאלת הגורל, שמרחת מעליהם, הייתה ועודנה באחריות מדינה שרואה בהם בעיקר איום ביטחוני ודמוגרפי שמוטב להדחיק.

השאיפה - להישאר בחיים

"הצלחנו להימלט אל היערות ולמצוא מסתור, אך ההפגזה המשיכה ואבי נהרג. נותרתי עם אחותי הצעירה ובמשך שלושה ימים התחבאנו בשיחים, בלי מזון או מים. כוחות צבא שהיו באזור מצאו אותי מתחת לעץ, גוסס וסובל מפציעה ברגלי. החיילים לקחו אותי אל העיר הסמוכה.

"במשך שלוש שנים שהיתי שם, בביתו של הקצין, וסבלתי מיחס אכזרי, אלימות וכפייה. הייתי מעין עבד. ישנתי על רצפת המרפסת, מוחץ לביתם, ואכלתי את שאריות ארוחות המשפחה. אולצתי להמיר את דתי לאסלאם, ובכל יום היו מכים אותי ומתעללים בי. בשנת 2004 עמדתי להישלח למחנה צבאי, שם תכננו להכשיר אותי ללחימה בחבל דארפור. ביום שנודע לי על הכוונה, החלטתי להימלט"

ג', בן 20, פליט מסודן¹

הסכסוך בחבל דארפור החל במאבקי כוח בשל מחלוקת לגבי מקורות מים ושטחי מרעה. במהלך השנים הוא הידרדר למלחמת אזרחים ממושכת ועקובה מדם. ארגוני מורדים אפריקאים החלו לתקוף מתקנים צבאיים של הממשלה המושחתת, בתקווה להחליש את השלטון הערבי, שהפלה אותם לרעה. הממשלה בתגובה החלה בחימוש מיליציות ערביות ובהפצצות מסיביות מן האוויר, ללא הבחנה בין מטרות צבאיות לבין אוכלוסייה אזרחית. החורבן וההרס שגרמו ההפצצות החלו את מגמת ההידרדרות המהירה, אשר הובילה

"אמנת הפליטים אינה מטילה חובה על המדינות לקלוט פליטים", מדגיש פרופ' יובל שני, מומחה למשפט הבינלאומי ולזכויות אדם ומרצה בפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית. "העיקרון החשוב ביותר הוא שאסור לגרש אותם לעולם למדינה שממנה הם נמלטו"

הפעלת חוקי חירום

בשנת 2006 החלה ממשלת ישראל להפעיל נגד פליטי סודן שהגיעו לשטח ישראל את חוק החירום למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט), התשי"ד-1954. יישום חוק זה נבע רשמית מתוך תפיסה כי תופעת הסתננות הפליטים הגוברת עלולה להיות בעלת השלכות ביטחוניות מדאגות. במקביל, החלה המדינה לתייג את המסתננים מסודן 'אזרחי מדינת אויב' המהווים איום בטחוני.

באפריל 2006 הגישה הקליניקה לזכויות אדם באוניברסיטת תל-אביב עתירה לבג"צ נגד השימוש בחוק ההסתננות כלפי פליטים. הטענה העיקרית שעלתה היא היעדר מנגנון לביקורת שיפוטית עבור עצורים, כפי שנדרש בחוק: בעוד שעצור, לפי חוק הכניסה לישראל, ישוחרר אם לא הובא תוך 14 יום בפני בית דין לצורך ביקורת שיפוטית, הרי שבהתאם לחוק ההסתננות, פליט יכול להיות כלוא, גם חודשים רבים בלי שמצבו המשפטי יוכרע.

"חוק הכניסה לישראל וחוק ההסתננות הם חוקים מקבילים, המתייחסים בדיוק לאותו מצב של כניסה לארץ שלא כדין", מסבירה מנהלת הקליניקה, עו"ד ענת בן-דור (90), את מהות העתירה. "התכלית של החוקים זהה - לטפל במי ששוהה בארץ ובמי שנכנס אליה שלא כדין. אחד מהחוקים עושה זאת תוך שמירה על זכויות הפרט והאחר תוך הפרה. רשות מנהלית סבירה חייבת לפעול באופציה ששומרת על זכויות האדם".

הרכבה שופטים בעתירה, בראשות השופטת דורית ביניש, הכיר בזכותו של כל עצור לביקורת שיפוטית, אולם עמד על הצורך והחיוניות של מעצר על פי חוק ההסתננות. בית המשפט הציע מנגנון ייחודי שלפיו ימונה יועץ מיוחד לשר הביטחון, אשר יספק לסודנים המצויים במעצר מעין ביקורת שיפוטית. במסגרת הביקורת השיפוטית ימליץ היועץ המיוחד לשר אם עצור צריך להישאר במשמורת או לא. "המדינה התעקשה להשאיר את חוק ההסתננות, אבל עשתה בו שיפור קוסמטי", גורסת עו"ד בן-דור. גם הכרעה זו לא התקבלה בצלחות שמחה והעותרים המשיכו לחלוק על חוקיות ההסדר ולטעון כי זו אינה ביקורת שיפוטית והיועץ המיוחד אינו עצמאי ואינו בלתי תלוי.

החל מאוגוסט 2006 שחרר היועץ המיוחד לשר הביטחון כל אחד מ-308 הפליטים הסודנים שהובאו בפניו. "לא היה מקרה אחד של אדם שהגיע וביקשנו את שחרורו ושהיועץ קבע שהוא לא ישוחרר", מציינת עו"ד בן-דור, "היועץ המיוחד למעשה דחה את תזת המסוכנות שלפיה כל סודני מסוכן לביטחון המדינה. קביעתו היא שבהיעדר ראיות אינדיווידואליות שקושרות את האדם לטרור או לפעילות חבלנית כלשהי, לא ניתן להשאיר אותו במעצר".

על פניו נראה כי ארגוני זכויות האדם יצאו מפסיקת בג"ץ כשידם על העליונה, אולם שחרור הפליטים הסודנים בוצע בתנאים מגבילים מאוד, לכשעצמם תוך פגיעה חמורה בזכויותיהם. הפליטים הגובלו בחופש תנועתם, במקום מגוריהם ונקבע להם מעסיק שעבורו הם היו מחויבים לעבוד.

קביעה זו סותרת פסיקה קודמת של בג"ץ, שקבעה כי התניית אשורת מהגר בעבודה אצל מעסיק מסוים יוצרת מעין עבדות מודרנית אסורה הפוגעת בזכויות האדם.² במקרה כזה, ניטל בפועל מהעובד כוח המיקוח אל מול מעסיקו

33 לאמנה, מכונה: "non-refoulement" (מצרפתית: אי החזרה) והוא הליכה של אמנת האו"ם בדבר פליטים. עם השנים התרחב העיקרון, וכיום הוא דורש לא להשיב אדם גם למדינה שבה יוטל עליו עונש מוות או שיש חשש מבוסס כי יהיה נתון בה לעינויים. לדעת רוב הדעות, עניין זה מעוגן כחלק מהמשפט הבין-לאומי המנהגי.

הפתרון - ישראל?

מרבית פליטי דארפור נמלטים לצ'אד הסמוכה, אולם בשל חדירת מיליציות הג'נג'אוויד לאזור והמצב התברואתי הירוד במחנות הפליטים שם, נאלצים הנמלטים מהזוועות להתפזר למדינות אחרות מפחד הרדיפות. מדינות רבות, גם כאלו החתומות על אמנת הפליטים כמו מצרים, מתעמרות בפליטים המגיעים לשטחן ואף אינן מהססות לגרשם חזרה אל התופת בסודן.

כך קורה שבליט ברירה ממשיכים הפליטים במסעם ומגיעים לגבול הישראלי. במהלך השנים האחרונות חצו למעלה מאלפי פליטים סודנים את הגבול הישראלי עם מצרים, כ-600 מהם מבקשי מקלט מחבל דארפור.

בעוד שעצור לפי חוק הכניסה לישראל ישוחרר אם לא הובא תוך 14 יום בפני בית דין לצורך ביקורת שיפוטית, הרי שפליט עלול להיות כלוא, בהתאם לחוק ההסתננות, גם חודשים רבים מבלי שמצבו המשפטי יוכרע

ממשלת ישראל, אשר חוששת מפני הגירה המונית של פליטים מאפריקה לשטחה, נוקטת בדרכים משפטיות על מנת להתנער מהאחריות לגורלם. "מכיוון שאין חוק במדינת ישראל שמתרגם את הוראות אמנת הפליטים לדין הפנימי בישראל, רשמית מעמדם של הפליטים הוא כמעמד כל אדם שנכנס שלא כחוק למדינת ישראל. אין מעמד מיוחד לפליטים", אומר פרופ' שני. "נמלטי הזוועות מחבל דארפור אשר ביקשו מקלט מדיני בישראל, זכו ליחס דומה כמו שאר מבקשי העבודה ומשיגי הגבול אשר הגיעו לארץ".

עד השנים האחרונות - כמו עובדים זרים אחרים השוהים בישראל באופן בלתי חוקי - היו הפליטים שחצו את הגבול נעצרים בהתאם לחוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952, והיו זכאים לפי האמור בחוק לכמה זכויות: השמעת טענותיהם תוך 24 שעות מרגע המעצר, תנאי משמורת הולמים בנפרד מאסירים ומעצורים פליליים, ביקורת שיפוטית בפני בית דין בתוך 14 יום, ואף שחרור ממעצר תחת תנאים מסוימים. עם הגידול במספר הפונים למקלט בישראל, ביקשה הממשלה להגביל את התנאים שלהם זוכים פליטים המגיעים לפתחה של המדינה. עתה הופנו מאמצי הממשלה לפיתרון סוגיית הפליטים מטיפול בניצולי רצח העם, למציאת הדרך המשפטית היעילה ביותר שתרתיע את הפליטים מלהגיע לשטח ישראל.

שכן עם עזיבתו את המעביד הוא יאבד את האשרה לחיות ולעבוד בישראל. למותר לציין שמעבידים רבים מימשו את תלות העובדים בהם בכך שניצלו באופן מרבי את כוח העבודה הזול, לעתים תוך פגיעה חמורה בזכויותיהם. "שיטה זו נפסלה והיא אומצה מחדש, כאמור, לגבי הפליטים מסודן בטענה שהם מסוכנים", אומרת עו"ד בן-דור, "אך מאחר שהפליטים בחלקם היו כבר שנה בכלא, נאלצנו לקבל את זה בבחינת הרע במיעוטו".

ישראל בת ערובה

בראשית שנת 2007 כונסה ועדת הפנים של הכנסת כדי לדון במצבם של פליטי דארפור בארץ. התמונה שעלתה מעדויות הפליטים בישראל ומהנתונים שהובאו הראתה מציאות קשה ואטימות בלתי נתפשת מצד חלק מהרשויות. חברי הוועדה ביקרו את תנאי המעצר של הפליטים בכלא מעשיהו ובאגף המיוחד שהוקם עבורם בכלא הביטחוני קציעות. שם חיים העצורים בתנאי מזג אוויר קשים, כשהנהלת הכלא מגבילה את גישתם לסיוע רפואי ואף אינה מאפשרת תקשורת עם קרוביהם שנותרו בסודן. דאגה מיוחדת עלתה לגבי מצבם של הקטינים במקום והפעוטות שנולדו במהלך שהות הפליטים במחנה המעצר.

עו"ד יוכי גנסי (84), נציגת משרד המשפטים, הציגה בוועדה את הקונפליקט המשפטי המרכזי שנלווה לשאלת הפליטים בארץ והוא הגדרת המסתננים לישראל כפליטים. ארגון האו"ם, לדבריה, מרחיב את הגדרת הפליט המנויה באמנה הבין-לאומית וכולל בה כל אדם שהשבתו למדינת המוצא שלו תעמיד אותו בסכנת חיים. מצב זה גורם לכך שכל מסתנן לישראל, גם אם הוא אינו זכאי למעמד של פליט, מחזיק את ישראל שבויה בידי, בטענה כי שיבה למצרים עלולה לעלות לו בחייו.

מדינת ישראל, אם כן, איננה רשאית לגרש את המסתננים לשטחה בחזרה למצרים, ודאי שלא לסודן, אולם היא רואה בהם איום ביטחוני ולכן אוסרת אותם. מאסר זה, לדעת עו"ד בן-דור, ככל שהוא נוגע לנמלטי הטבח בסודן, פסול ונועד לצרכי הרתעה בלבד. "רבים מבין האנשים שעצורים בכלא קציעות אינם ברי הרחקה מישראל. עיקרון יסוד בנוגע לדיני משמורת והרחקה הוא שאין להחזיק אדם במעצר, אם ידוע שלא ניתן לגרש אותו", היא מסבירה. סעיף 9 לאמנת הפליטים אמנם מציג סייג ביטחוני אשר מתיר חוקית מאסר זה, אך מכיוון שלמעשה הופרכה חזקת המסוכנות של הפליטים מסודן, חוקיות זו מוטלת בספק.

צילום | באדיבות ימות Global Impact. אתר הבית: www.charity.org

הכלא הוא בכלל "אתר קמפינג"

"עדיף להיות בבית סוהר, מלהיות במדינה שבה משמידים עם שלם"
עדותו של טומה קרנוב, פליט מחבל דארפור³

קרוב לשנה עברה מאז שוועדת הפנים של הכנסת קבעה נחרצות שיש "לנהוג בעצירים הפליטים בצורה יותר אנושית". החודשים עברו, אולם הפליטים האסורים בכלא קציעות רחוקים מלחיות בתנאים ראויים המכבדים את עקרונות כבוד האדם, שעליהם מתיימרת להתבסס שיטת המשפט הישראלית. נשים וילדים מופרדים מאבות המשפחה וכלואים באוהלים צפופים הפרוצים לכפור המדבר הלילי, ללא הסקה ועם כמות מוגבלת של מים חמים לרחצה. 98 קטינים, בהם 18 פעוטות מתחת לגיל שנתיים, חיים את חייהם בין כותלי הכלא, למרות שברור לכל כי הם אינם איום בטחוני. מרביתם בגילאי גן ובית ספר וזכאים לפי חוק חינוך חובה ובהתאם לאמנת הפליטים להיות בכיתות לימוד, אולם אלו אינן בנמצא.

הנשים הכלואות, שחלקן בהריון, זוכות לפגוש את בעליהן הכלואים באגף נפרד רק פעם בשבועיים ולזמן קצר. רוב הכלואים יוצאי סודן טרם עברו את ביקורת נציבות האו"ם לפליטים, ולכן נכון להיום היחס אליהם נותר כאל מי שמהווה איום בטחוני, ולכל הפחות כאל "מסתנני עבודה".

חרף זאת קבע השר לביטחון פנים, אבי דיכטר, בהתבטאות שנויה במחלוקת כי האגף המיוחד בו כלואים הפליטים בכלא קציעות הוא "אתר קמפינג", וכי הוא פיתרון הומניטארי זמני לבעיית הפליטים עד לגירושם מישראל. עו"ד בן-דור מתרעמת על אמירה זו: "אנשים מוחזקים בתנאים שרחוקים מלהיות תנאים הולמים. מעבר לתנאי המגורים המחפירים, אין שירותי חינוך או שירותים פסיכו-סוציאליים, אנשים שוקעים בדיכאון ללא כל תכלית ומצבם בפועל גרוע אף משהות במחנה פליטים כיוון ששם הם לפחות לא כלואים בבית סוהר". עו"ד בן-דור סוברת כי היותו של כלא קציעות בדרום הארץ, במקום שבו הוא אינו חשוף תדיר לעיתונות ולציבור הרחב, תורם להשקטת נושא הפליטים ולדחיקתם מסדר היום הציבורי. "יש לי חשש כי הם מוחזקים כדי להרתיע אנשים אחרים לבוא, אף על פי שזו מטרה שנפסלה במפורש על-ידי ביהמ"ש העליון".

"ההחזרה החמה"

במפגש פסגה שהתקיים ביולי 2007 בשארם א-שייח' הסכימו אהוד אולמרט, ראש ממשלת ישראל וחוסני מובארק, נשיא מצרים על נוהל "ההחזרה החמה". לפי נוהל זה יגורשו מייד המסתננים לישראל בחזרה לשטחי מצרים, כך שישראל לא תיאלץ להתמודד עם הגדרת מעמדם כפליטים או כאסירים ביטחוניים. יישום הנוהל החל באוגוסט השנה, עת נשלחו 48 מסתננים ממדינות אפריקה, בהם פליטים מהטבח בדארפור, חזרה למצרים בתוך שעות ספורות מרגע הגיעם.

אמנת הפליטים אוסרת במפורש על השבת פליטים לארץ מוצאם בלבד. אף-על-פי-כן חוקיות פיתרון "ההחזרה החמה" למצרים, לדעת פרופ' שני, "מוטלת בספק במקרה הטוב". בעתירה שהוגשה לאחרונה לבג"ץ⁴, תבעו מספר ארגוני זכויות אדם לבטל את הנוהל, שלטענתם אינו הומאני יותר מזה, הרחבת עיקרון ה- non-refoulement מובילה לכך שהשבת הפליטים למצרים מפרה באופן בוטה חובות בין-לאומיות שלקחה על עצמה מדינת

“אנשים מוחזקים בתנאים שרחוקים מלהיות תנאים הולמים. מעבר לתנאי המגורים המחפירים, אין שירותי חינוך או שירותים פסיכו-סוציאליים, אנשים שוקעים בדיכאון ללא כל תכלית ומצבם בפועל גרוע אף יותר משהות במחנה פליטים, שם הם לפחות אינם כלואים בבית כלא”

לבדם עם מצבם ההומניטארי של הפליטים. ממשלת ישראל מודעת לבעיות המוסריות של גירוש פליטי סודן למצרים מחד, וכליאתם הממושכת מאידך. עם זאת, לא נעלמת מעיניה של מדינת ישראל העובדה שבקהיר נמצאים למעלה ממיליון סודאנים נמלטים והיא חוששת מהשלכות אפשריות על ישראל במידה ויוחלט על סיוע גורף לפליטים.

אולי חשש זה הוא שהוביל את לשכת ראש הממשלה לטעון, לאחר השבת 48 הפליטים למצרים, כי “גם זאת ציונות 2007” וכי “ממשלת ישראל וראש הממשלה מחויבים לפעול כדי למנוע היווצרות אוכלוסייה של עשרות או מאות אלפים מסתננים בלתי חוקיים אשר יפגעו במרקם החיים בישראל”⁶.

מנחם בגין ז”ל מצדו ראה בשנת 1977 את הציונות באור אחר, הומאני יותר. כבר ביום השבעתו לראשות ממשלת ישראל, הכריז בגין על החלטתו לקלוט עשרות פליטים וייטנאמים, שהיטלטלו בים בלי שאף מדינה מסכימה להצילם. לנגד עיניו, ראה בגין את ספינות הפליטים היהודים, ניצולי השואה, אשר תרו אחר מקלט מדיני וזעקתם לא נענתה. הציונות של בגין היא זו הזוכרת כי מדינת ישראל הוקמה על יסודות ההשלכות האיומות של רצח עם. עם, שאם ייזכר בעברו, לא יאפשר למדינתו לסגור את שעריה בפני פליטים המבקשים להינצל ממצאיאות של מיליוני קרבנות סודניים, החיים בצל הטרור מדי יום ביומו.

למעלה משישים שנה חלפו מאז שואת העם היהודי באירופה והנה שואה נוספת מתרחשת לנגד עינינו. העולם שוב שותק, ויחד איתו - מדינת ישראל. ■

ישראל. מעבר לכך הפרת הסכמים אלו, עלולה להעמיד את הפליטים בפני סכנה ממשית של רדיפה, כליאה ללא הגבלת זמן, עינויים והחזרה למקום בו צפויים להם סכנת חיים, דווקא על-ידי השלטונות המצריים.

“נוהל” ההחזרה החמה פשוט לא חוקי, טוענת בתוקף עו”ד בן-דור, “התוצרים של הנוהל הם ממש טראגיים. 48 האנשים שנשלחו חזרה למצרים נעלמו, איש לא יודע מה איתם. הפרקליטות טענה שנציבות האו”ם לפליטים תבדוק את הסטאטוס שלהם במצרים ותבוא לבקר אותם - מה שהתברר כעורבא פרח. איש לא יודע מה קורה איתם, ממשלת מצרים מחזיקה אותם ומונעת גישה אליהם. הדבר מעורר דאגה מיוחדת משום שיש פרקטיקה מתועדת של עינויים בבתי מעצר במצרים וקיימת סבירות גבוהה שהם חשופים לעינויים. עיתונות בין-לאומית טוענת כי חלקם אף הוחזרו לסודן”.

כך, בעוד שהמטרה המוצהרת של נוהל “ההחזרה החמה” היא לתת מענה לקונפליקט המשפטי שעלה בוועידת הכנסת, הרי שבפועל קובע הנוהל את עמדת ישראל אל מול נציגות האו”ם בסוגיית הפליטים: בכך שישראל אינה מהססת לדחות את הפליטים בחזרה למצרים, היא למעשה מעלימה עין מהפרתה הבוטת של מצרים את אמנת הפליטים.

גירוש = ציונות מודל 2007?

“אני באופן אישי אוהב את מדינת ישראל, ואני אומר תודה למדינת ישראל על זה שאנחנו חיים ואוכלים פה. אם היינו נשארים בדארפור לא היינו חיים”
עדותו של טומה קרנוב, פליט מחבל דארפור⁵

ביולי שנת 2007 הכריז אולמרט, כי 500 פליטים מחבל דארפור יקבלו מעמד של תושב ארעי. כחצי שנה חלפה, פליטים רבים נוספים מחבל דארפור הגיעו לישראל, אולם עד ימים אלו אף לא אחד מהם זכה למעמד בישראל.

מאות פליטים מחבל דארפור מצויים עדיין במעצר ביטחוני, מוגבלים בחופש תנועתם, נעדרים אפשרות לעבוד, ללא חינוך לילדיהם, ללא זכויות סוציאליות ובתנאי מחיה קשים ביותר. ארגוני זכויות האדם מתמודדים כמעט

1 מתוך Ynet, 04.07.07 <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L3420500,00.html>
2 בג”צ 4542/02 עמותת “קו לעובד” נ’ ממשלת ישראל [פדאור (לא פורסם) (7)06]. בפס”ד זה, אשר כונה “בג”צ הכבילה”, דובר על עתירה כנגד משטר העסקה של עובדים זרים, שבאותה עת התנה את ויזת המהגר של העובד הזר בכך שיעבוד אצל מעביד מסוים.
3 ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת, 30.01.07.
4 בג”צ 7302/07 מוקד סיוע לעובדים זרים ואח’ נ’ שר הביטחון ואח’; תגובה מטעם העותרים מתאריך 27.12.07. העתירה מתנהלת בימים אלו.
5 ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת, 30.01.07.
6 Ynet, 19.08.07, <http://www.ynet.co.il/articles/1,7340,L3439186,00.html>